

СТАНОВИЩЕ

на дисертация на тема:

„Междоличностни отношения на работното място в
сферата на хуманитарни и технически професии“

докторант: Гергана Станоева, ЮЗУ „Неофит Рилски“

Представеният за защита дисертационен труд е посветен на проблематика, чиято теоретична и практическа значимост е несъмнена. Още повече, че изследванията върху междоличностните отношения на работното място са по-скоро изключения, отколкото траен научен интерес в рамките на българската университетска психология. Този факт сам по себе си предполага и първото от поредицата достойнства на работата на Гергана Станоева, реализирала своята визия за изследваната проблемна област в граничните полета на социалната и организационната психология.

В структурно отношение текстът е представен чрез увод, три глави, изводи и заключение, приноси, библиографска справка и приложения, разположени в обем от 176 стандартни страници. Впечатляващ е списъкът с използваната литература – 152 източника, от които 44 на български и 108 на английски език, в огромната си част представителни за изследваната проблематика. В този повече формален аспект дисертацията отговаря напълно на изискванията за подобен тип разработки. Предварително мога да кажа, че същата положителна оценка е абсолютно адекватна и по отношение на съдържателните характеристики на работата на авторката.

В увода Гергана Станоева разграничава възможните полюси на социалните взаимоотношения, насочвайки ни елегантно към собствените

си предпочитания междуличностните отношения в организацията да бъдат интерпретирани по-скоро в контекста на просоциалното поведение.

Първата глава на дисертацията е посветена на теоретичен обзор на битувашите в съвременната психологическа литература подходи към изследваната проблематика. Опирайки се на теоретичния конструкт „организационно гражданско поведение“, докторантката предлага един твърде прецизен анализ на съдържанията на авторитетните и съвременни дефиниции и дименсии с оглед последващия преход към изложение на собственото си емпирично изследване. Както би трябвало да се очаква след заявката в увода, авторката логично подчертава собствения си интерес към организационното гражданско поведение, в който акцентът е върху неговата интерпретация като алтруистично поведение. По този начин междуличностните отношения в организацията се изразяват чрез състраданието, загрижеността и помощта, проявявани спрямо другите. Тук прави твърде приятно впечатление богатата психологическа теоретична култура, чрез която докторантката последователно излага собствената си позиция към изследваната проблематика.

Втората глава започва с обобщение на използвания от авторката концептуален модел на междуличностните отношения на работното място, който естествено включва техните позитивни и негативни аспекти в тяхната взаимосвързаност. Адекватно са представени целите и задачите на изследването, формулирана е основната хипотеза и три работни хипотези, от които най-интригуващо изглежда очакването, че алтруизмът и състраданието ще бъдат по-силно изразени при представителите на хуманитарните професии, отколкото при техническите професии. Споделя се и броят на изследваните лица – 768, от които 495 жени и 289 мъже, диференцирани съответно по семейно положение, местоживееене, степен на образование, възраст, трудов стаж и материално положение. Представен е и впечатляващ методически инструментариум, в който намират място

адекватни изследователски методи както на съвременни западни, така и на утвърдени български психолози. В края на тази част са изложени и редица адекватни статистическите методи, чрез които е възможно да бъде анализирана и интерпретирана богатата информация от изследването.

Третата глава е посветена на анализ на резултатите от изследването, чиито мащаби изключват необходимостта да бъдат подробно представени в едно становище, за разлика например от една рецензия. Тук бих искал само да подчертая твърде интересните резултати по отношение на изведения от докторантката конструктор „организационно гражданско поведение“, в който състраданието към колегите и алтруизмът се показват като най-значими сред изследваните лица. Очаквани се резултатите по отношение на такива диференциращи фактори като статус, образование, пол, възраст и стаж. Интересно е, че тук не се забелязва очакваната разлика между представителите на хуманитарните и техническите професии по отношение на състраданието и алтруизма. Като цяло тази глава е изключително богата на информация, а докторантката демонстрира и богатата си изследователска култура чрез множество коректни анализи.

В заключението елегантно са обобщени резултатите от изследването, които дават основание на авторката да твърди, че основната хипотеза е потвърдена. С твърде важно значение тук са и предложенията на Гергана Станоева относно практическото приложение на резултатите от нейното изследване.

Освен всичко казано дотук, бих искал да споделя и изцяло положителното ми отношение спрямо начина, по който докторантката е формулирала собствените си приноси, отговарящи напълно на реалните постижения на дисертацията. През годините съм срещал дисертационни разработки и хабилитационни конкурси, на които съответните кандидати са представяли приноси, които, ако биха били вземани насериозно, то досега българската университетска психология трябваше да има няколко

носител на Нобелова награда. Подчертавам това, защото в изграждането на цялостна представа за кандидата този пункт е твърде важен, а тук Гергана Станоева демонстрира отново своите безспорни качества като изследовател и учен.

Що се отнася до „задължителните“ критични бележки, то тук аз не виждам основания за такива, по-скоро бих отправил едно пожелание за бъдещите изследователски търсения на авторката. Става дума за възможни перспективи да се търси връзка между характеристиките на българската култура като цяло и на междуличностните отношения в организацията, в частност, които впоследствие да бъдат сравнявани с подобни изследвания в други култури. Още повече, че са приведени някои резултати от данни за такава колективистична култура, каквато е нигерийската, различни от тези за драматичните измерения на нашата българска култура.

В заключение, имайки предвид научните достойнства на текста и безспорните изследователски качества на докторантката, убедено бих препоръчал на многоуважаемите членове на това твърде представително и отговорно жури да присъдят научната и образователна степен „Доктор по психология“ на Гергана Станоева. Считам, че това ще бъде справедлива оценка за нейните усилия и постижения.

10.05.2015 год.

С о ф и я

Автор:

/проф. дпсн Людмил Георгиев/